

-Comp. -उच्चयः, -कलापः, -निकरः, -पक्षः, -पाशः, -भारः, -हस्तः a mass or tuft of hair; यस्याश्चौरश्चिकुरानिकरः कर्णपुरो मयूरः P. R. 1. 22.

चिकूरः The hair.

चिकृ 10 U. (चिक्रयति-ते) 1 To give or inflict pain, distress. -2 To feel pain.

चिक्र a. Flat-nosed. -कः The musk-rat. -का 1 A mouse. -2 A betel-nut. -3 A part near the middle of the elephant's body; Mātāṅga L. 5. 8; 6. 11.

चिक्रण a. (-णा or -णी f.) [चिकृ, क्तिप् चिकृ, तं कणति, कण-शब्दे अच् Tv.] 1 Smooth, glossy, कठिनश्चिक्रणः शृङ्गः पिच्छिलो मृदुदारुणः Mb. 12. 184. 34. -2 Slippery. -3 Bland. -4 Unctuous, greasy; लघु परित्रायतामेनां भवान् मा कस्यापि तपस्विन इङ्गुदीतैलचिक्रणशीर्षस्य हस्ते पतिष्यति S. 2. -णः The betel-nut tree. -णा An excellent cow. -णम् A betel-nut.

चिक्रणा, -णी 1 The betel-nut tree. -2 A betel-nut.

चिक्रसः Barley-meal.

चिक्रिण = चिक्रण q. v.

चिक्रिरः [चिकृ बा० इरच्] A mouse.

चिक्रिदम् Moisture; freshness. -दः The moon.

चिक्रलः Mud, mire.

चिक्रटः, -टी, -ड A shrimp or prawn.

चिक्रिडः A sort of gourd (Mar. पडवळः).

चिक्रिललाः m. (pl.) N. of a country and its people.

चिक्रा 1 The tamarind tree, or its fruit. -2 The Guñjā plant; -Comp. -अम्लः Rumex vesicatorius. -म्लम् A soup prepared from tamarind.

चिद् 1 P., 10 U. (चेदति, चेतयति-ते) To send forth or out (as a servant.)

चिटी f. A Yoginī disguised as a Chāṇḍālī.

चिद् 1 P., 10 Ā. (चेतति, चेतयते, चेतित) 1 To perceive, see, notice, observe; नेषूनचेतन्नस्यन्तम् Bk. 17. 16; चिचेत रामस्तच्छ्रम् 14. 62; 15. 38; 2. 29. -2 To know, understand, be aware or conscious of; परैरध्याह्व-माणमात्मनं न चेतयते Dk. 154; कादम्बरीरसभरेण समस्त एव मतो न किंचिदपि चेतयते जनोऽयम् K. 240. -3 To regain consciousness. -4 To aim at, intend, design (with dat.). -5 To desire or long for. -6 To be anxious about, care for, be intent upon, be engaged in. -7 To resolve upon. -8 To appear, shine. -9 To be regarded as. -10 To make attentive, remind of. -11 To teach, instruct. -12 To form an idea, be conscious of, understand, comprehend think, reflect upon. -13 To be awake; जगत्येकः स चेतति L. D. B.

चित् f. [चित्-संपदा० भावे क्तिप्] 1 Thought, preception. -2 Intelligence, intellect, understanding; Bh. 2. 1; 3. 1. -3 The heart, mind; मुक्ताफलेश्चिदुल्लासैः Bhāg. 9. 11. 33. -4 The soul, spirit, the animating principle of life. -5 Brahman. -Comp. -आत्मन् m. 1 the thinking principle or faculty. -2 pure intelligence, the Supreme Spirit. -आत्मकम् consciousness. -आभासः the individual soul (जीव) (which still sticks to worldly defilements). -उल्लासः gladdening the heart or spirit. -घनः the Supreme Spirit or Brahman. -प्रवृत्तिः f. reflection, thinking. -रूप a. 1 consisting of intelligence. -2 wise, intelligent, of a liberal mind. -3 amiable, good-hearted. (-पम्) pure intelligence, the Supreme Being. -शक्तिः f. mental power, intellectual capacity. -स्वरूपम् the Supreme Spirit. -ind. 1 A particle added to क्तिम् and its derivatives (such as कद्, कथम्, क्व, कदा, कुत्र, कुतः &c.) to impart to them an indefinite sense; कुत्रचित् somewhere; केचित् some &c. -2 The sound चित्.

चिन्मय a. Consisting of pure intelligence, spiritual (as the Supreme spirit). -यम् 1 Pure intelligence. -2 The Supreme Spirit.

चिन्मात्रम् Pure intelligence.

चित्त p. p. [चित्-क्त] 1 Observed, perceived. -2 Considered, reflected or meditated upon. -3 Resolved -4 Intended, wished, desired. -5 Visible, perceptible. -त्तम् 1 Observing, attending. -2 (a) Thought, thinking, attention; (b) desire, intention, aim; मच्चित्तः सततं भव Bg. 18. 57; अनेकचित्तविभ्रान्त 16. 16. -3 The mind; यदासौ दुर्वारः प्रसरति मदश्चित्तकरिणः Śānti. 1. 22; so चल्चित्त and comps. below. -4 The heart (considered as the seat of intellect). -5 Reason, intellect, reasoning faculty. -6 Knowledge; चित्तं चित्तादुपागम्य मुनिरासीत् संयतः । यच्चित्तं तन्मयो वर्यं गुह्यमेतत्सनातनम् ॥ Mb. 14. 51. 27. -Comp. -अनुवर्तिन् a. acting according to one's will, humouring. -अपहारक, -अपहारिन्, -आकर्षिन्, -हारिन् a. 1 'heart-stealing,' attractive, captivating. -2 pleasing, agreeable, beautiful. -अर्पित a. preserved in the heart; चित्तार्पितनैषधेश्वरा N. 9. 31. -आभोगः attention of the mind to its own feelings, exclusive attachment to one thing. -आसङ्गः attachment, love. -उद्रेकः pride, arrogance. -ऐक्यम् agreement, unanimity. -उन्नतिः, -समुन्नतिः f. 1 noble-mindedness. -2 pride, arrogance. -कलित a. anticipated, expected, calculated. -खेदः grief -चारिन् a. acting according to the will of another. -जः, -जन्मन् m., -भूः, -योनिः 1 love, passion. -2 Cupid, the god of love; चित्तयोनिरभवत्पुनर्नवः R. 19. 46; सोऽयं प्रसिद्धविभवः खलु चित्तजन्मा Māl. 1. 20. -ज्ञ a. knowing the mind of another; ते बहुज्ञस्य चित्तज्ञे पत्न्यै, पत्न्यौ पत्युर्महीक्षितः R. 10. 56. -नाथः lord of the heart; चित्तनाथमभिशाङ्कितवत्या Śi. 10. 28. -नाशः loss of conscience. -निर्वृतिः f. contentment, happiness. -प्रमाथिन् a. moving or touching the heart, exciting passion or love. -प्रशाम a. composed,